

Metternich – stratég a vizionář

recenze knihy

Clemens Lothar Wenzel Metternich (15. května 1773 Koblenz – 11. června 1859 Vídeň) byl mimořádný státník 1. poloviny 19. století a sběratel umění. Ve významných politických funkcích působil téměř šest desetiletí, shromáždil množství výtvarných děl, sídlil na zámku Kynžvart (v majetku Metternichů do roku 1945) v severozápadních Čechách, ale jeho jméno přesto evokuje negativní pocity. Metternich – reakcionář, nepřítel všeho českého, elitář a egocentrik. Byl opravdu takový? Přinesla jeho politika zemím Koruny české pouze negativa? Stýkal se výlučně s lidmi společensky sobě rovnými a ostatními pohrdal?

Obsáhlou analýzu jeho rodového původu, politické kariéry a soukromého života zpracoval historik Wolfram Siemann v monumentální monografii **Metternich – stratég a vizionář**. Detailní znalost písemných pramenů z českých a rakouských archivů Siemannovi umožnila definovat kancléře jako státníka evropského významu, velkorysého mecenáše a především člověka. Motiv Metternichovy disciplíny a lidskosti je společný pro šestnáct kapitol publikace, rozdělených do třiasedmdesáti textových statí a závěrečný epilog. Autor koriguje zažitá klišé – Metternich odmítal chaos vzešlý z revolučního násilí (na základě osobního prožitku z mládí), ale politicky ani ekonomicky se nestal bytostným konzervativcem. Siemann vše posuzuje rozbořem jeho diplomacie, dlouhodobě obtížné finanční situace (tehdy vysoce postavení aristokraté hradili reprezentaci v zájmu státu převážně ze svých prostředků), výkupu z roboty jeho poddaných na panstvích v Porýní již před rokem 1848 či podpory podnikání jako vlastníka (a zároveň manažera!) prosperující železářny v Plasech, kterou nechal vybudovat a zajistil důstojné sociální podmínky jejím zaměstnancům.

Lidský portrét Metternicha je Siemannem „načrtnut“ v rozličných odstínech – kancléř byl dle dobových konvencí milující manžel, jeho milostná dobrodružství však nenabyla takové četnosti, jak šířili pomlouvači. Také smrt se jeho rodině nevyhýbala – přežil tři manželky a šest z dvanácti dětí – listinná korespondence ohledně smutných událostí potvrzuje, že v Metternichovi bylo více empatie, než usuzovali jeho současníci. Siemann také dokládá, že státní kancléř uvažoval kosmopolitně, ale s důrazem na etnickou odlišnost obyvatel monarchie a zmiňuje

rovnoprávný přístup k úřadování v obou zemských jazycích na jeho panstvích v Čechách.

Těžištěm knihy jsou však textové pasáže, ve kterých je Metternich stvrzen jako státník a vizionář. Autor podrobně popisuje vrchol kancléřova úsilí - kongres ve Vídni v letech 1814/15 a dokazuje, že jeho účastníci spíše jednali o bezpečnosti i budoucím uspořádání Evropy než „tančili“. Nejen v této souvislosti zde defilují (leckdy na velkou vzdálenost) osobnosti - francouzský císař Napoleon I., jeho rakouský protějšek František I., panovníci z dalších evropských zemí, ministři, generálové, diplomaté a početná suita níže společensky postavených osob. Metternich jako předsedající kongresu a zároveň hlavní „hráč“ se zasloužil o úspěšný výsledek jednání. Autor nezastírá, že kancléř se později dočkal zániku své diplomatické koncepce, ale zároveň akcentuje jeho předvídavou předpověď ohledně budoucího zneužití evropského nacionalismu a imperiálních záměrů mocnosti z Východu.

Hodnotu publikace Wolframa Siemanna: **Metternich – stratég a vizionář** umocňuje kvalitní překlad a pečlivá redakční práce. Knihu doplňují zajímavé fotografie, obsáhlý poznámkový aparát a seznam odborné literatury i archivních pramenů. Přesto v jejím textu není zmíněn Karl Huss – původně chebský kat, povýšený do měšťanského stavu. Tento muž značně odlišného sociálního postavení měl s kancléřem společný zájem o vzdělávání i sběratelství – Metternich získal Hussovy sbírky, učinil jej kustodem rodového muzea na zámku Kynžvart a budoucím historikům tím záporně odpověděl na otázku ohledně svého elitářství, věrný rodovému heslu Kraft im Recht.

Wolfram Siemann: Metternich – stratég a vizionář, ISBN: 978-80-200-3597-4, 757 str., 1. vyd., Nakladatelství Academia – Praha, rok 2025.

Autor textu: Stanislav Vaněk